

**РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ:
ЛУК'ЯНЕНКО О. В. «НАЙБЛИЖЧІ ДРУЗІ
ПАРТІЇ»: КОЛЕКТИВИ ПЕДАГОГІЧНИХ
ВИШІВ УКРАЇНИ В ОБРАЗАХ ЩОДЕННЯ
1920–Х – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ 1960–Х
РОКІВ: – МОНОГРАФІЯ. ПОЛТАВА:
«ВИДАВНИЦТВО «СИМОН», 2019, 658 С.**

**REVIEW OF THE MONOGRAPH:
LUKYANENKO O. V. «THE CLOSEST FRIENDS OF
THE PARTY»: COLLECTIVES OF PEDAGOGICAL
INSTITUTES OF UKRAINE IN THE IMAGES
OF THEIR EVERYDAY OF THE 1920'S – THE
FIRST HALF OF THE 1960'S: – MONOGRAPHY.
POLTAVA: PUBLISHING HOUSE «SIMON»,
2019, 658 P.**

Радько П. Г.,
доктор історичних наук, професор,
професор кафедри філософії, Полтавський
національний педагогічний університет
ім. В. Г. Короленка (Полтава, Україна),
e-mail: lukyanenko.ov@gmail.com

Radko P. H.,
Doctor of History, Professor, Professor of the
Department of Philosophy, Poltava V. G. Korolenko
National Pedagogical University (Poltava, Ukraine),
e-mail: lukyanenko.ov@gmail.com

Рецензована монографія становить собою дослідження, спрямоване на комплексне висвітлення відбиття соціально-економічних, культурних та політичних змін в Україні у повсякденні колективів педінститутів та на з'ясування особливостей побуту, поглядів та поведінки колективів педагогічних вишів як окремої соціальної групи у 1920–х – першій половині 1960–х рр. Актуальність теми не викликає сумніву, бо в сучасних умовах розвитку України започатковано не просто процеси зближення української вищої школи з європейською, але закладено основи чергової модернізації, які впливають не лише на систему підготовки педагога, але на щодення студентів та викладачів закладів вищої освіти.

Автор опрацював значний масив джерел, добре обізнаний з літературою предмету дослідження. Науковець вгрунтовує свою розвідку на основі неопублікованих та опублікованих документів, художніх творів, періодики, візуальних джерел, спогадів очевидців та документальної відеохроніки.

Дослідник обрав обґрунтовану структуру дослідження, яка у 6–ти розділах (окрім вступу та висновків) послідовно висвітлює та піддає виваженій оцінці комплекс матеріальних та ідеальних щоденних практик освітян 1920–190–х років.

Ємні висновки монографії обґрунтовані численними фактами, наведеними у тексті розділів, і засвідчують високий рівень володіння О. Лук'яненком проблематикою обраного ним дослідження. Текст концентрує значну кількість нових і малознаних прикладів із життєдіяльності радянських освітян перших 50 років радянської влади в Україні. Книга має численний

ілюстративний матеріал. Автор пропонує карти, таблиці та схеми, діаграми та графіки, створені на основі багатоманітних архівних джерел. Вони суттєво доповнюють словесний виклад допомагають в ілюстрації окремих блоків будення студентів та педагогів описуваної доби.

У розділах монографії О. В. Лук'яненко послідовно розкриває питання кількості освітянських колективів, подає аналіз вікового та статевого складу вишів, визначає специфіку набуття прав члена викладацького колективу, на основі еґо-документів пропонує модель мотивів приєднання студентів до педагогічного вишу. Специфічним пунктом є аналіз відчуття освітянами себе «іншим» у тоталітарному суспільстві. Науковець висвітлює зміни у матеріальній сфері колективів педвишів УСРР/УРСР, аналізує ідеї та практику науково-гігієнічних засад організації харчування освітян, змальовує специфіку організації робочого часу у педколективах. Автор звертає увагу на забезпечення студентів та педагогів одягом та взуттям, програми з покращення їхнього житлового простору, розставляє акценти у дослідженні політехнізації вищої педагогічної освіти. О. Лук'яненко вдається до методів культурологічного аналізу в описі сфери наповнення вільного часу освітян, зосереджуюсь на проявах регламентованого дозвілля у вигляді мілітарної підготовки, трудових суботників, клубної роботи та просвітницької діяльності.

Автор наголошує на створенні специфічного інтелектуального простору колективів педвишів. На думку дослідника, він пройшов довгий шлях від ламання елітарного розумового обшину постімперської доби, формувався із залученням низькоінтелектуальної маси у добу пролетаризації та призвів до витворення образу радянського передового ідеологічного бійця. Привертає увагу останній розділ, написаний на основі еґо-документів. Науковець висвітлює картини з життя студентів, які опинялись на примусових роботах у Третньому Рейхові, аналізує їхні стратегії поведінки. Науковець аналізує політику СРСР у сфері гендеру; робота з автобіографіями дозволила говорити О. Лук'яненку про унікальність ролі жінки-освітянки на полі Другої світової війни.

Загалом складається позитивне враження про текст монографії та тему дослідження. Автор демонструє широку ерудицію. Науковець у підсумкових положеннях стверджує власну позицію щодо відповідності партійної політики повсякденню колективів педвишів радянської України 1920–х – першої половини 1960–х років, підкріплює її фактичним матеріалом. Історик підкреслює, що студенти та викладачі були одночасно як об'єктами змін у країні, так і суб'єктами (агентами) впливу; наголошує, що освітяни будували власне будення залежно від соціально-економічних обставин, визначає, що педколективів формували свої погляди на дійсність, надихаючись та розчаровуючись від політичних змін.

Можемо висловити кілька рекомендаційних зауважень. Автору варто було приділити увагу

тлумаченню термінів, що вживалися у тексті монографії. Це значно спрощує розуміння реалій освітян, що користувалися власних професійним сленгом на тлі існування численних абревіатур, скорочень, модних серед радянського керівництва. Вважаємо, доцільним було б графічно представити систему мотивів вибору педагогічного профіля. Варто було б глибше проаналізувати процеси іншування у спільноті, пов'язані з політичними чистками, вдатися до опису існування груп незгодних у колективах тощо.

Підсумовуючи сказане вище, вважаємо, що монографія О. В. Лук'яненка «Найближчі друзі партії»: колективи педагогічних вишів України в образах шодення 1920–х – першої половини 1960–х років», є помітним в сучасні історіографії науковим дослідженням. яке ґрунтовно реконструює минуле на основі сучасної методології.

* * *